

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р **Владислав Господинов**

Върху дисертационен труд на тема:

**„ВЪЗПИТАТЕЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА
ИЗВЪНКЛАСНАТА ДЕЙНОСТ В ОБЛАСТТА НА
ПРИРОДНИТЕ НАУКИ И ЕКОЛОГИЯТА“**,

разработена от

Любка Михалова Атанасова

(редовен докторант

в Катедра „Управление на образованието и специална педагогика“
на Факултета по педагогика
при Югозападния университет „Неофит Рилски“, Благоевград)

По докторска програма **Теория на възпитанието и дидактика (Теория на възпитанието)** от Област на висше образование **1. Педагогически науки**,
Професионално направление **1.2. Педагогика**

за придобиване на образователната и научна степен **„ДОКТОР“**

и

Научен ръководител: доц. д-р **Снежана Попова**

Дата, час и място на публичната защита: 18.06.2021 г., 10,30 ч., Корпус 1 на ЮЗУ

I. Основни биографични данни за автора, имащи отношение към докторантурата

Прави впечатление, че редовен докторант Любка Атанасова изключително последователно през годините се усъвършенства в полето, което фокусира темата на дисертационното ѝ изследване. Тя завършва през 1999 г. профилирана паралелка по Биология с интензивно изучаване на английски език в ПМГ „Христо Смирненски“, град Перник, а след това (2020–2008 г.) ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ по „Екология и опазване на околната среда“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. В продължение на над 12 години е учител (в т.ч. и последната година от периода старши учител), през което време участва в значителен на брой (над 20) квалификационни курсове. Трайните ѝ интереси в областта на природните науки и екологията водят до естествено надграждане с насочване на вниманието ѝ от позицията на изследовател – редовен докторант

по Теория на възпитанието и дидактика (Теория на възпитанието) в периода 2014–2017 г. Почти паралелно с това тя е и хоноруван асистент в ЮЗУ „Неофит Рилски“, а от есента на 2020 г. след спечелен конкурс, е назначена за щатен асистент във Факултета по педагогика. Към момента има 9 публикации по темата на дисертацията, 10 участия в конференции, а също и участия в национални и европейски проекти, отличия и др.

II. Характеристики на дисертационния труд

1. Актуалност и значимост на темата на дисертационното изследване

В *Увода* авторът разкрива значимостта и актуалността на проблемното поле, станало център на дисертационния труд. Любка Атанасова много точно отбелязва, че „извънкласната дейност по своята същност е част от общия образователно-възпитателен процес. В основата си тази дейност е с водеща възпитателна функция ... Извънкласната дейност притежава много висок възпитателен потенциал“ (стр. 5). Това може да се каже, че е едната двуединна полоса на аргументацията – извънкласната дейност и възпитанието. На второ място, втората полоса, също е двуединна. Тя е свързана с необходимостта да се използват двата споменати процес и явление за формиране на ценностно отношение, изграждане на качества и респективно умения у децата – утрешни граждани, за преодоляване на екологичния катаклизъм, в който реално се намира нашата планета. По този начин се изгражда отделната млада личност, от една страна, а от друга страна, това е в подкрепа на общото, на всички. Отделно, но не по-малко важно е, че към момента почти липсват актуални изследвания на тази значима проблематика и потребността от такива е сериозна.

В тази част на труда също така коректно са формулирани основните параметри на теоретико-емпиричното изследване.

2. Структура и съдържание на дисертационния труд

Непосредствено след заглавната страница и Съдържанието, докторант Атанасова е поставила Списък със 17 съкращения, което улеснява значително възприемането на текста нататък. Освен споменатото, предложената на вниманието ни текстова разработка съдържа 286 стандартни печатни страници, от които 233 са основен текст, включващ Увод, три глави със съответни подчасти, Заключение и Препоръки. А така също са представени Справка на научни приноси на дисертационния труд и Списък на научните публикации по темата на дисертационното изследване, както и 8 номерирани и озаглавени приложения. Преди тях е налице списък с източници, свързани с темата, обозначен като Библиография, съдържащ 199 единици, подредени в единен списък (от тях 106 са на кирилица и 48 са на латиница и са използвани 44 страници от интернет). В текста са включени и 44 таблици, 39 фигури, които представят резултати от емпиричното изследване.

Първа глава (с. 12–75) е със заглавие „Теоретични аспекти на извънкласната дейност в съвременното българско училище“. Както е видно и от заглавието, тази част е теоретична и е посветена на няколко ключови за изследването фокусни точки. На първо място е обърнато внимание на извънкласната дейност като преди всичко възпитателна педагогическа дейност. Авторът представя разнообразни гледни точки на редица автори, а така също и своята по отношение на специфични особености на понятийните същности по фокусираната проблематика на изследването. Разгледана е сърцевината на възпитателния процес, който стои в основата на извънкласната дейност, а именно методите на възпитание, но също така и формите, задачите и функциите. Следващата стъпка още повече конкретизира разглеждането на проблематиката като проследява компонентите (авторът използва думата елементи) на съдържанието на възпитанието и тяхната взаимовръзка. На трето място, след научната парадигма е представена нормативната рамка, която регламентира извънкласната дейност, спецификата при организирането и реализирането ѝ, с акцент върху уменията на педагогическия специалист в България и след това са представени модели и подходи за екологично и здравно възпитание в условията на извънкласна дейност и на чуждестранни автори. Прави впечатление, че докторант Атанасова логично и аргументирано, включително и критично, представя тук и в останалите части различните аспекти на проблема.

Втора глава (с. 76–130) „Възпитателно-познавателни възможности на учебното съдържание в областта на природните науки и екологията в прогимназиалния етап на образование“ е посветена на анализ на учебно съдържание от учебни програми по учебни предмети в областта на природните науки до учебната 2015/2016 година и след това. По-конкретно е направен изключително подробен и критичен (в т.ч. сравнителен) анализ, посредством учебници на различни авторски колективи по Биология и здравно образование 7. клас, Химия и опазване на околната среда 7. клас, Човекът и природата 5. и 6. клас и Английски език 5. – 7. клас. По този начин е представена базата, върху която стъпва извънкласната дейност и е направена връзката между тях.

Третата глава (с. 131–229) „Педагогическата практика за формиране на екологични нагласи и ценности у учениците чрез извънкласни дейности по природни науки“ е посветена на емпиричното изследване. Преди всичко авторът представя подробно дизайна на емпиричното изследване, който включва изключително творчески и интересно модифициран тест на Розенцвайг, тест „Довърши изреченията“, Тест „Отношение към околната среда“ и Тест „Поведение към околната среда“ и Тест „Нова екологична парадигма“. Изследването е осъществено с участието на ученици от V и VII клас, разпределени в две групи – експериментална (включва 49 ученици от ОУ „Иван Вазов“ и ученици от ОУ „Христо Смирненски“ – град Радомир) и контролна

(включва 51 ученици от ОУ „Иван Рилски“ – град Перник, в което не се провеждат извънкласни дейности с екологична насоченост, за разлика от другите две училища). Докторант Атанасова представя теоретико-емпиричния си модел, който включва голямо разнообразие от дейности, като например отглеждане на растения, рециклиране, разделно събиране на отпадъци и много други. Изключително подробно са анализирани, в т.ч. и в сравнителен план получените резултати от изследването.

Дисертационният труд завършва с Заключение и Препоръки. Също така са представени Справка на научни приноси на теоретико-емпиричното изследване, Списък с научните публикации по темата на дисертационното изследване, Библиографията и Приложенията.

III. Някои бележки, препоръки и въпроси, които следва да бъдат отправени към труда и респективно към работата на автора са:

На с. 38 изброяването на съдържателните компоненти на възпитанието не би трябвало да е крайно, т.е. добре е изречението да завършва с „др.“.

Би могло да бъде включен кратък текст относно възрастовата специфика на юношеското развитие, която има отношение към проблематиката.

По-честото присъствие на текстовите формулировки на айтемите в текста би улеснило читателя при възприемането му.

Освен посочените в дисертационния труд 3 авторски научни текста, докторантката би могла да включи и останалите 6 свои публикации, тъй като тематично кореспондират с проблематиката на труда.

При част от източниците от интернет не е поставена датата на последното им ползване.

Какво е отношението на докторанта към мястото на компонентите Умения и Нагласи и ценности в модела на екологично възпитание на Стърлинг и Купър, представен на с. 57 и 58?

IV. Приносни моменти на дисертационния труд

Насочено е изследователското внимание към значим и недостатъчно изследван през последните години проблем. Като много добър практик, и на базата на изследователска работа докторант Атанасова аргументирано извежда значимите възпитателни възможности на извънкласната дейност с екологична насоченост за формиране на екологични нагласи, възгледи и поведение в съвременен контекст. Разработени са авторски и са модифицирани в контекста на проблематиката познати за публиката изследователски инструменти. Конструиран и апробиран е реално действащ и интерактивен авторски модел с изключително разнообразен набор от дейности за реализирането на извънкласна работа с екологична насоченост. Заедно с това е разработена и приложена

система за диагностика на екологични нагласи и поведение в прогимназиален етап;

V. Оценка на Автореферата и публикациите на автора

Текстът на автореферата отразява в структурно отношение дисертационния труд, а така също и ключовите съдържателни моменти от него.

Публикационната активност, формата и съдържанието на текстовете на автора позволяват да се направи извода, че в достатъчна степен, системно и последователно е разгърнат, осъществен и отразен в съответната етапност изследователския замисъл по отношение на дисертационния труд, намирайки съответната необходима публичност.

VI. Заключение

Имайки предвид посоченото до момента, може да се заключи, че дисертационният труд на тема: *„Възпитателни възможности на извънкласната дейност в областта на природните науки и екологията“* отговаря на изискванията за подобен вид разработки, заложи в Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането му и свързаните с тях нормативни документи. Въз основа на това, както и въз основа на отбелязаното по-горе в становището и като се има пред вид, че направените бележки и препоръки не омаловажават постигнатото в резултат от положените от докторанта сериозни и дългогодишни усилия, следва да се изрази позиция с **положителен вот** по отношение на дисертационния труд с оглед присъждането на **Любка Михалова Атанасова** на образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование по докторска програма **Теория на възпитанието и дидактика (Теория на възпитанието)** от Област на висшето образование **1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика.**

София,

Автор на становището: .....

03.06.2021 г.

/доц. д-р Владислав Господинов/